

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

IV. ÚS 399/2020-30

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 28. októbra 2020 v senáte zloženom z predsedu senátu Miroslava Duriša (sudca spravodajca) a zo sudcov Ladislava Duditša a Libora Duľu v konaní o ústavnej sťažnosti [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], zastúpenej advokátkou JUDr. Ivetou Rajtákovou, Štúrova 20, Košice, vo veci namietaného porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Košice II v konaní vedenom pod sp. zn. 38 Er 4640/2015 takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo [REDACTED] na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Košice II v konaní vedenom pod sp. zn. 38 Er 4640/2015 porušené boli.

2. Okresnému súdu Košice II v konaní vedenom pod sp. zn. 38 Er 4640/2015 p r i k a z u j e konať bez zbytočných prietáhov.

3. ■■■■■ priznáva finančné zadostučinenie v sume 4 000 € (slovom štyritisíc eur), ktoré je jej Okresný súd Košice II povinný zaplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. Okresný súd Košice II je povinný nahradiť ■■■■■ trovy konania v sume 675,43 € (slovom šesťstosedemdesiatpäť eur a štyridsaťtri centov) na účet advokátky JUDr. Ivety Rajtákovéj, Štúrova 20, Košice, do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

5. Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti nevyhovuje.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Stav konania pred Ústavným súdom Slovenskej republiky

1. Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením č. k. IV. ÚS 399/2020-11 z 25. augusta 2020 prijal podľa § 56 ods. 5 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení zákona č. 413/2019 Z. z. (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na ďalšie konanie ústavnú sťažnosť ■■■■■, ■■■■■, ■■■■■ ■■■■■ (ďalej len „sťažovateľka“), ktorou namietala porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Košice II (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 38 Er 4640/2015 (ďalej len „napadnuté konanie“).

II.

Vymedzenie postupu okresného súdu v napadnutom konaní a sťažnostná argumentácia

2. Z ústavnej sťažnosti vyplýva, že sťažovateľka podala súdnemu exekútorovi 22. septembra 2015 návrh na vykonanie exekúcie peňažnej pohľadávky – výživného pre maloleté dieťa v sume 5 465,82 € s príslušenstvom proti povinnému – jej otcovi [REDACTED] (ďalej len „povinný“) na základe exekučného titulu – rozsudku okresného súdu sp. zn. 23 P 168/2013 z 29. júla 2015. Toto exekučné konanie je súdnym exekútorom vedené pod sp. zn. EX 1012/2015 a okresným súdom pod sp. zn. 38 Er 4640/2015.

3. Sťažovateľka v ústavnej sťažnosti ďalej uvádza:

„3. Dňa 4. 11. 2015 bola právnej zástupkyňi sťažovateľky doručená žiadosť exekučného súdu o opravu návrhu na vykonanie exekúcie v časti označenia exekučného titulu.

4. Podaním zo dňa 11. 11. 2015 opravila právna zástupkyňa sťažovateľky návrh na vykonanie exekúcie.

5. Podaním zo dňa 19. 11. 2015 oznámila právna zástupkyňa sťažovateľky súdnemu exekútorovi, JUDr. Ing. Karolovi Mihalovi, poukázanie vkladov povinným na účet matky maloletej oprávnenej.

6. Dňa 21. 1. 2016 bolo právnej zástupkyňi sťažovateľky doručené upovedomenie o začatí exekúcie, vydané súdnym exekútorom... na základe poverenia okresného súdu na vykonanie exekúcie... zo dňa 30. 11. 2015.

7. Dňa 11. 2. 2016 boli právnej zástupkyňi sťažovateľky doručené námietky povinného proti exekúcii, návrh povinného na zastavenie exekúcie a návrh povinného na odklad exekúcie.

8. Od tohto dňa nevykonal súd žiaden iný úkon.“

4. Vychádzajúc z judikatúry ústavného súdu (III. ÚS 14/2019), sťažovateľka argumentuje, že výkon súdneho rozhodnutia je súčasťou základného práva na súdnu

ochranu, preto povinnosť súdu konať bez zbytočných prietáhov sa vzťahuje aj na exekučné konanie. Od 8. februára 2016, t. j. od podania námietok proti exekúcii, návrhu na zastavenie exekúcie a návrhu na odklad exekúcie povinným, nevykonal okresný súd v napadnutom konaní akýkoľvek úkon, je teda absolútne nečinný už po dobu štyroch rokov. Týmto postupom okresný súd „umocňuje dlhotrvajúci stav právnej a osobnej neistoty sťažovateľky. Súd si je vedomý skutočnosti, že právoplatné skončenie predmetného exekučného konania by zmiernilo stav právnej a materiálnej neistoty, v ktorom sa sťažovateľka nachádza. Je taktiež nesporné, že exekúcia peňažnej pohľadávky, teda výživného pre sťažovateľku, tvorí priam existenčnú záležitosť, ktorá podmieňuje napĺňanie základných životných potrieb sťažovateľky. V čase podania návrhu na začatie exekúcie bola sťažovateľka žiačkou strednej školy a momentálne je sťažovateľka študentkou vysokej školy. Pri pokrývaní výdavkov, určených na vzdelávanie, ale aj na zabezpečovanie základných životných potrieb, je preto sťažovateľka priam odkázaná na výživné zo strany otca, ktoré však tento svojvoľne platí len vo výške približne štvrtiny sumy, ktorú je povinný platiť.“.

5. Pre sťažovateľku je nepochopiteľné, prečo okresný súd svojou nečinnosťou predlžuje stav jej právnej neistoty. Celkovú dĺžku napadnutého konania aj vzhľadom na predmet tohto konania považuje sťažovateľka za neprimeranú.

6. Vzhľadom na uvedené sťažovateľka navrhuje, aby ústavný súd po prijatí veci na ďalšie konanie vo veci samej nálezom takto rozhodol:

„Právo sťažovateľky... na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov zakotvené v článku 48 ods. 2 Ústavy... na prejednanie veci v primeranej lehote zakotvené v článku 6 ods. 1 vety prvej Dohovoru... bolo postupom Okresného súdu Košice II v konaní pod sp. zn. 38 Er 4640/2016 (správny údaj 2015, pozn.) porušené.

... zakazuje Okresnému súdu Košice II pokračovať v porušovaní namietaných práv sťažovateľky.

... prikazuje Okresnému súdu Košice II, aby konal vo veci vedenej na Okresného súdu Košice II pod sp. zn. 38 Er 4640/2016 (správny údaj 2015, pozn.) bez prietáhov.

... priznáva sťažovateľke finančné zadostučinenie vo výške 5 000,- €.

Odporca je povinný nahradiť sťažovateľke všetky trovy tohto konania.“

7. Návrh na priznanie primeraného finančného zadost'učinenia s'ťažovateľka odôvodňuje celkovou dĺžkou napadnutého konania, ktorá je „*svojimi dôsledkami s'ťažovateľke ubližujúca... Zároveň je potrebné upriamiť pozornosť súdu na to, že až do právoplatného skončenia predmetného konania je matka s'ťažovateľky povinná finančne zabezpečovať potreby s'ťažovateľky aj v časti, v ktorej by tieto potreby mal zabezpečovať otec s'ťažovateľky.*“.

III.

Vyjadrenie odporcu a replika s'ťažovateľky

8. Na výzvu ústavného súdu sa k prijatej ústavnej s'ťažnosti vyjadril predseda okresného súdu v prípise sp. zn. SprV 606/2020 z 18. septembra 2020.

9. Predseda okresného súdu vo svojom vyjadrení vymedzil tento prehľad procesných úkonov zrealizovaných v napadnutom konaní:

„- dňa 28. 09. 2015 doručená súdu žiadosť o udelenie poverenia na vykonanie exekúcie,

- dňa 21. 10. 2015 vyzvaný exekútor na opravu návrhu na vykonanie exekúcie,

- dňa 26. 11. 2015 doručená oprava návrhu na vykonanie exekúcie,

- dňa 30. 11. 2015 vydané poverenie na výkon exekúcie,

- dňa 12. 02. 2016 doručené súdu námietky povinného, návrh povinného na odklad exekúcie,

- dňa 09. 09. 2020 spis pridelený na prejednanie zákonnému sudcovi,

- dňa 18. 09. 2020 rozhodnuté o námietkach povinného proti exekúcii, proti trovám exekúcie, o zastavení exekúcie.“

10. Vychádzajúc z prehľadu napadnutého konania predseda okresného súdu k s'ťažovateľkinej argumentácii uviedol, že „*došlo k obdobiu nečinnosti od 03/2016 do 09/2020*“.

11. Následne predseda okresného súdu uviedol podrobnú analýzu personálnej situácie na okresnom súde. Uviedol, že okresný súd je jeden z najväčších súdov prvej inštancie v Slovenskej republike z hľadiska počtu sudcov a zamestnancov, ale aj z hľadiska rozsahu agendy, ktorú vybavuje. Okresný súd bol súdom s najväčším nápadom v exekučných veciach v Slovenskej republike. Od roku 2010 k 31. augustu 2020 ukončilo 13 sudcov výkon funkcie, aktuálne je na okresnom súde evidovaných 33 sudcov. Súdna rada Slovenskej republiky vo svojom uznesení z 27. apríla 2015 odporučila navýšiť počet sudcov na 38 spolu s príslušným odborným aparátom. Tento odporúčaný stav nie je ani v súčasnosti dosiahnutý. V dôsledku ukončenia vykonávania funkcie sudcu dochádzalo k prerozdeľovaniu nevybavených vecí aktívnym sudcom, pričom prerozdeľované veci boli často už reštančnými vecami. Relevantné je, že okresný súd je kauzálny príslušným súdom pre rozhodovanie v pracovnoprávných sporoch a tiež v špecifikovanej trestnoprávnej agende. Od roku 2015 je na okresnom súde zavedená aj špecializácia v rodinnoprávnej agende, ktorú vybavujú výlučne štyri sudkyne. Okresný súd je súdom s najväčším nápadom v rodinnoprávných veciach v obvode Krajského súdu v Košiciach (ďalej len „krajský súd“) a v jeho obvode sa nachádzajú dve zdravotnícke zariadenia, teda rozhoduje o prípustnosti prevzatia a držania v zdravotníckom zariadení.

12. Predseda okresného súdu uviedol, že k vymedzeným obdobiam nečinnosti v napadnutom konaní *«pokladal za nevyhnutné uviesť podmienky výkonu súdnictva na Okresnom súde Košice II, pretože len tak je možné v kontexte pochopiť „obdobia nečinnosti“ u sudcov v jednotlivých veciach vrátane exekučných vecí. Reštančné veci sú v prevažnej miere vecami, ktoré boli prerozdelené v dôsledku personálneho stavu na Okresnom súde Košice II...*

S poukazom na vyššie uvedený stav exekučných konaní na Okresnom súde Košice II, v prípade, že ústavný súd rozhodne, že v konaní vedenom pod sp. zn. 38 Er/4640/2015 došlo k prieťahom v konaní, som ale toho názoru, že tieto sú objektívneho charakteru a súvisia s celkovým personálnym stavom Okresného súdu Košice II a počtom exekučných vecí.

... vo veci nebola sťažovateľom daná sťažnosť na prieťahy v konaní v zmysle zákona č. 757/2004 Z. z. o súdoch... na základe čoho nemohlo dôjsť k zjednaniu nápravy zo strany orgánov riadenia a správy súdu.

Okamžite po doručení Vašej žiadosti o vyjadrenie bola zjednaná náprava v uvedenej právnej veci a v tejto súvislosti je potrebné opakovane zdôrazniť, že sudcovia vybavujúcu obchodnoprávnú agendu majú pridelené aj exekučnú agendu, ktorú nebolo možné okamžite prerozdeliť z dôvodu enormného množstva vecí. ... podľa stavu k 31. 08. 2020 sa Okresnému súdu Košice II od 01. 01. 2020 do 31. 08. 2020 podarilo znížiť stav nevybavených exekučných vecí z 122.723 nevybavených exekúcií, ktoré sme vykazovali k 31. 12. 2019 na 71.720 nevybavených exekúcií k 31. 08. 2020.

Záverom poukazujem aj na neadekvátnosť požadovaného finančného zadosťučinenia, keďže prejednávaná vec je len jednou z množstva exekučných vecí na Okresnom súde Košice II a skutočnosť, že orgánom riadenia a správy súdu nebola daná možnosť na zjednanie nápravy.».

13. Sťažovateľka vo svojom stanovisku z 5. októbra 2020 k vyjadreniu okresného súdu uviedla, že neobsahuje skutočnosti, ktoré by spochybňovali opodstatnenosť jej ústavnej sťažnosti. Z predloženej chronológie vyplýva, že predmetný spis nebol štyri roky a takmer sedem mesiacov pridelený žiadnemu sudcovi, „z Rozvrhu práce Okresného súdu Košice II za rok 2016, v čase, kedy boli súdu doručené námietky povinného a návrh povinného na odklad exekúcie, konal a rozhodoval v súdnom oddelení 38 Er sudca Mgr. Gabriel Frankovič. Počínajúc Dodatkom č. 10 k Rozvrhu práce Okresného súdu Košice II, súdne oddelenie 38Er nebolo obsadené žiadnym sudcom.“. Z vyjadrenia okresného súdu vyplýva, že „s vedomím predsedu súdu viac než 4 a pol roka neexistovala ani len možnosť, že by o námietkach povinného proti upovedomeniu o začatí exekúcie bolo rozhodnuté... prinajmenšom od 1. 7. 2016 bola organizácia práce na súde taká, že apriórne vylučovala odstránenie právnej neistoty sťažovateľky, keďže vec nebola pridelená žiadnemu sudcovi. Takýto stav je v priamom rozpore s ust. § 51 ods. 4 zák. č. 757/2004 Z. z... Je zjavné, že takto okresný súd nepostupoval a vec bola pridelená na prejednanie sudcovi až dňa 9. 9. 2020.

... Takýto stav znamená... aj bezprecedentné porušenie práva, zakotveného v čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky na prístup k súdu. Za stavu, ktorý vyplýva z vyjadrenia predsedu Okresného súdu Košice II je zrejmé, že prístup k súdu bol sťažovateľke odopretý v tom najpodstatnejšom význame...

... Sťažovateľka... za predpokladu, že súd vysloví porušenie jej práv, namietaných v sťažnosti, považuje za zodpovedajúce tejto situácii zohľadniť skutočnosti, ktoré vyplynuli z vyjadrenia predsedu Okresného súdu Košice II pri stanovení výšky finančného zadosťučinenia.“.

14. Sťažovateľka zároveň uvádza, že z judikatúry ústavného súdu vyplýva, že organizácia práce alebo personálne obsadenie súdu neospravedlňuje porušovanie práva účastníka na konanie bez zbytočných prietáhov a v primeranej lehote. Sťažovateľka tiež uvádza, že v čase podania návrhu na vykonanie exekúcie bola maloletá a v exekúcii sa domáhala od svojho otca výživného, ktoré malo slúžiť na zabezpečovanie jej základných životných potrieb. Napadnuté exekučné konanie ani po piatich rokoch vinou okresného súdu nenaplnilo svoj účel a výživné nie je dosiaľ vymožené. Sťažovateľka poukázala tiež na nález sp. zn. I. ÚS 307/2020, ktorým ústavný súd vyslovil porušenie jej základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom okresného súdu v konaní o návrhu jej otca na zníženie výživného, v ktorom ústavný súd zdôraznil, že bolo povinnosťou súdu konať v záujme ochrany dieťaťa, hoci aj plnoletého, keďže výživné predstavuje podstatný hmotný zabezpečovací prvok, najmä počas prípravy na budúce povolanie. Napokon k námietke nepodania sťažnosti na prietahy v konaní predsedovi okresného súdu sťažovateľka poukázala na judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej aj „ESLP“) vo veciach proti Slovenskej republike, z ktorej vyplýva, že sťažnosť podaná predsedovi súdu nie je účinným prostriedkom nápravy. Toto stanovisko dôrazne potvrdil aj ústavný súd v náleze sp. zn. I. ÚS 307/2020 ako reakciu na identickú obranu okresného súdu.

15. Ústavný súd so súhlasom účastníkov podľa § 58 ods. 3 zákona o ústavnom súde upustil v tejto veci od ústneho pojednávania, keďže od neho nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

IV.

Právomoc ústavného súdu a ústavnoprávne východiská v judikatúre ústavného súdu a Európskeho súdu pre ľudské práva

16. Podľa čl. 124 ústavy ústavný súd je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti.

17. Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

18. Podľa čl. 48 ods. 2 ústavy každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietáhov.

19. Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo o oprávnenosti akéhokoľvek trestného obvinenia proti nemu.

20. Ústavný súd si pri výklade základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov garantovaného v čl. 48 ods. 2 ústavy osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o právo na prejednanie veci v primeranej lehote, preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (napr. II. ÚS 55/98, I. ÚS 132/03, IV. ÚS 105/07, IV. ÚS 90/2010).

21. Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy alebo práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba

domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu (IV. ÚS 221/04).

22. Ústavný súd vo svojej judikatúre (napr. IV. ÚS 22/02, III. ÚS 103/09) už uviedol, že nielen nečinnosť, ale aj nesprávna a neefektívna činnosť všeobecného súdu môže zapríčiniť porušenie ústavou zaručeného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov alebo práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa dohovoru, a to v prípade, ak jeho činnosť nesmerovala k odstráneniu právnej neistoty týkajúcej sa tých práv, kvôli ktorým sa sťažovatelia na neho obrátili s návrhom, aby o ich veci rozhodol.

23. Podľa judikatúry ústavného súdu (I. ÚS 5/00, III. ÚS 245/06, I. ÚS 281/2013) nútený výkon súdnych a iných rozhodnutí uskutočňovaný podľa Exekučného poriadku je súčasťou základného práva na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. Záver o tom, že súdna exekúcia je súčasťou základného práva na súdnu ochranu, vychádza z toho, že exekúciu síce vykonáva súdny exekútor, ale na základe splnomocnenia štátom, ktoré sa materializuje v konkrétnej veci poverením exekučného súdu na vykonanie exekúcie. Toto poverenie (bez neho by súdna exekúcia nemala zákonný podklad a bola by absolútne neprípustná) potvrdzuje, že súdny exekútor koná, rozhoduje a exekvuje v mene súdnej moci (čl. 142 ods. 1 ústavy).

24. Z už judikovaných záverov ústavného súdu o súdnej exekúcii ako súčasti základného práva na súdnu ochranu (I. ÚS 5/00, III. ÚS 245/06) vyplýva, že súdna exekúcia vykonávaná podľa Exekučného poriadku musí byť uskutočňovaná aj v súlade s princípmi spravodlivého procesu v širšom slova zmysle, ktoré sú obsiahnuté v čl. 46 až čl. 48 ústavy.

25. Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným prietáhom, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy alebo práva podľa čl. 6 ods. 1

dohovoru, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (III. ÚS 111/02, IV. ÚS 74/02, III. ÚS 142/03) zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje, správanie účastníka súdneho konania a postup samotného súdu. V súlade s judikatúrou Európskeho súdu pre ľudské práva v rámci prvého kritéria ústavný súd prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa (I. ÚS 19/00, II. ÚS 32/02). Podľa uvedených kritérií posudzoval ústavný súd aj ústavnú sťažnosť sťažovateľky.

26. V tejto súvislosti ústavný súd pripomína ďalšie právne závery vyplývajúce z judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva, ktorý „berie do úvahy významnosť veci z pohľadu sťažovateľa a vytvoril tri druhy rýchlosti, a to primeranú, osobitnú a výnimočnú. Výnimočnú rýchlosť vyžaduje Súd pri rozhodovaní vecí týkajúcich sa rodičovských práv...“ [Svák, J. a kol. Advokát pred európskymi súdmi (praktický sprievodca), Poradca podnikateľa spol. s r. o., 2004, s. 43]. Obdobne ústavný súd uviedol, že konania o výživnom pre dieťa, hoci aj plnoleté, sa dotýka ochrany záujmov dieťaťa, keďže výživné predstavuje podstatný hmotný zabezpečovací prvok najmä počas obdobia prípravy na budúce povolanie, uvedená skutočnosť si a priori vyžaduje postup súdu s osobitnou starostlivosťou (II. ÚS 33/99, I. ÚS 53/02, I. ÚS 307/2020).

V.

Posúdenie vecí ústavným súdom

27. Pokiaľ ide o kritérium, ktorým je právna a faktická zložitosť veci, ústavný súd konštatuje, že exekučné konanie sa považuje z hľadiska právneho a faktického (skutkového) za pomerne jednoduché konanie. Je to dané tým, že vo veci samej bolo právoplatne rozhodnuté exekučným titulom, ktorý je podkladom pre nariadenie exekúcie. Medzi účastníkmi exekučného konania už spravidla nie je sporné, aké práva prináležia oprávnenému a aké má povinný záväzky voči oprávnenému. Predmetom exekučného konania je vymoženie peňažnej sumy alebo inej povinnosti, vyplývajúcej z exekučného titulu. Ústavný súd v napadnutom exekučnom konaní – v ktorom sa vymáha špecifikovaná

peňažná suma z titulu dlžného výživného rodiča voči svojmu dieťaťu – neidentifikoval prvok právnej alebo faktickej (skutkovej) zložitosti veci.

28. Správanie sťažovateľa je druhým kritériom, ktoré sa uplatňuje pri rozhodovaní o tom, či v konaní pred súdom došlo k zbytočným priet'ahom, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a porušeniu práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. Ústavný súd z dostupných podkladov dospel k záveru, že správanie sťažovateľky ako oprávnenej v napadnutom exekučnom konaní neprispelo relevantným spôsobom k doterajšej dĺžke napadnutého konania.

29. Tretím kritériom, podľa ktorého ústavný súd hodnotí, či v napadnutom konaní došlo k zbytočným priet'ahom, je postup okresného súdu. V rámci tohto kritéria poukazuje ústavný súd na to, že celková dĺžka napadnutého konania je viac ako päť rokov. Okresný súd od podania návrhu na vykonanie exekúcie, t. j. od 22. septembra 2015 konal v zásade plynulo do podania námietok povinného proti exekúcii, t. j. do 12. februára 2016. Po podaní námietok bol okresný súd nečinný. Z vyjadrenia okresného súdu, z repliky sťažovateľky a zo zistenia ústavného súdu vyplýva, že pôvodný zákonný sudca sa vzdal funkcie sudcu a jeho funkcia zanikla uplynutím 30. júna 2016. Súdny spis bol pridelený novému zákonnému sudcovi 9. septembra 2020, t. j. po uplynutí štyroch rokov a dvoch mesiacov. Následne okresný súd rozhodol uznesením z 18. septembra 2020 tak, že námietky povinného proti exekúcii zamietol, námietkam povinného proti trovám exekúcie vyhovel. Exekúciu zastavil a povolil odklad exekúcie do právoplatnosti výroku o zastavení exekúcie.

30. Z uvedeného vyplýva, že napadnuté konanie v čase rozhodovania ústavného súdu trvalo vyše päť rokov s tým, že okresný súd bol nečinný viac ako štyri roky a sedem mesiacov, pričom z dostupných podkladov vyplýva, že predmetný spis nebol pridelený zákonnému sudcovi štyri roky a dva mesiace. Postup okresného súdu v napadnutom konaní je takto nevyhnutné hodnotiť ako ústavne neakceptovateľný.

31. Obranu predsedu okresného súdu týkajúcu sa nedostatočného počtu sudcov okresného súdu a vysokým počtom pridelených vecí nemožno akceptovať. V tejto súvislosti

ústavný súd poukazuje na svoju judikatúru, podľa ktorej nie je možné prenášať technicko-organizačné problémy štátnych orgánov na účastníkov konania, čo platí o to viac, ak to má za následok porušenie ich základných práv alebo slobôd. Podľa konštantnej judikatúry ústavného súdu (napr. I. ÚS 127/04) nadmerné množstvo vecí, v ktorých štát musí zabezpečiť primeraný počet sudcov alebo ďalších pracovníkov na súde, nemôže byť dôvodom na zmarenie uplatnenia práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov a v konečnom dôsledku nezbavuje štát zodpovednosti za pomalé konanie spôsobujúce zbytočné prietahy v súdnom konaní (IV. ÚS 97/04, IV. ÚS 136/03, IV. ÚS 35/06, II. ÚS 481/2017). Rovnako tak uviedol, že hoci nie všetky nástroje na vyriešenie tzv. objektívnych okolností sa nachádzajú v dispozičnej sfére vedenia súdu či konajúceho sudcu, nemožno systémové nedostatky v oblasti výkonu spravodlivosti pripisovať na ťarchu účastníkov súdneho konania (pozri napr. I. ÚS 119/03, II. ÚS 179/2013, II. ÚS 264/2013, II. ÚS 481/2017).

32. Na základe uvedeného ústavný súd dospel k záveru, že postupom okresného súdu v napadnutom konaní bolo porušené základné právo sťažovateľky na prerokovanie jej veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a právo na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

VI.

Záver

VI.1 K bodom 1, 2, 3 a 5 výrokovej časti nálezu

33. Ústavný súd na základe vykonaného posúdenia (bod V tohto odôvodnenia) dospel k záveru, že postupom okresného súdu v napadnutom konaní bolo porušené základné právo sťažovateľky podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a jej právo podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (bod 1 výrokovej časti tohto nálezu).

34. Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak porušenie základných práv podľa odseku 1 vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal.

35. Ústavný súd, vychádzajúc z čl. 127 ods. 2 druhej vety ústavy, prikázal okresnému súdu, aby v napadnutom konaní konal bez zbytočných prieťahov (bod 2 výrokovej časti tohto nálezu). Vychádzal zo zistenia, že v čase rozhodovania ústavného súdu okresný súd rozhodol uznesením z 18. septembra 2020, ktorým okrem iných zastavil exekúciu a povolil odklad exekúcie do právoplatnosti výroku o zastavení exekúcie. Proti týmto výrokom však je prípustné odvolanie, pre prípad podania odvolania bude úlohou okresného súdu bez zbytočných prieťahov vykonať úkony súdu prvej inštancie v odvolacom konaní a súdny spis predložiť krajskému súdu ako odvolaciemu súdu na rozhodnutie o odvolaní.

36. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadost'učinenie.

37. Podľa § 123 ods. 2 zákona o ústavnom súde ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadost'učinenia, v ústavnej sťažnosti uvedie rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha.

38. Cieľom primeraného finančného zadost'učinenia je dovriešenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany, nielen vyslovenie porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez porušovania základného práva (m. m. napr. IV. ÚS 210/04). Ústavný súd vychádzal aj z toho, že prieťahy súdu v konaní či jeho nečinnosť predstavujú iný zásah súdu proti základným ústavne zaručeným právam (slobodám). Pritom taký zásah sám nie je výrazom (výsledkom) riadnej rozhodovacej právomoci súdu a ako taký sa vymyká obvyklému, prieskumnému či inému konaniu. Z tejto fakticity vyplýva, že porušenie práva na súdne konanie v primeranej lehote nemožno dodatočne napraviť. Možno zabrániť, aby nedošlo k ďalším prieťahom (ústavným

príkazom), ale už raz vzniknutý priet'ah odstrániť nemožno, možno len poskytnúť za porušenie tohto práva primeranú finančnú náhradu podľa čl. 127 ods. 3 ústavy (porovnaj napr. I. ÚS 282/2019).

39. Sťažovateľka sa v ústavnej sťažnosti domáhala priznania primeraného finančného zadosťučinenia v sume 5 000 € z dôvodu celkovej dĺžky napadnutého konania a tiež vzhľadom na nepriaznivý vplyv, ktorý má uvedená skutočnosť na jej právne postavenie, keďže predmetom napadnutého konania je vymoženie výživného od jej otca.

40. V prerokúvanom prípade podľa názoru ústavného súdu prichádza do úvahy priznanie finančného zadosťučinenia. Ústavný súd prihliadol predovšetkým na dĺžku napadnutého konania, taktiež na predmet konania – vymoženie výživného pre sťažovateľku, pričom vymáhané výživné bolo exekučným titulom priznané za obdobie, keď bola sťažovateľka maloletá. Všeobecný súd má konaniam s takýmto predmetom venovať osobitnú starostlivosť, čo sa v aktuálne prerokúvanej veci zjavne nestalo. Ústavný súd tiež považoval za potrebné prihliadnuť na spôsob, akým došlo k porušeniu sťažovateľkou označených práv. Z dostupných podkladov vyplýva, že v predmetnej veci súdny spis nebol pridelený zákonnému sudcovi po dobu štyroch rokov a dvoch mesiacov. Uvedená skutočnosť mala za následok porušenie nielen označených práv sťažovateľky, ale predstavuje aj porušenie § 51 ods. 4 zákona č. 757/2004 Z. z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov. Po dobu vyše štyroch rokov nebola splnená základná podmienka pre prejednanie a rozhodnutie predmetnej veci, a to jej pridelenie zákonnému sudcovi. V prospech okresného súdu možno hodnotiť jedine skutočnosť, že v čase rozhodovania ústavného súdu rozhodol uznesením, ktorým sa napadnuté exekučné konanie končí. Pokiaľ ide o námietku predsedu okresného súdu o nevyčerpaní právnych prostriedkov nápravy, túto nemožno akceptovať. Ústavný súd bez ďalšieho poukazuje na judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva k uvedenej otázke. Vychádzajúc z uvedených skutočností, ústavný súd rozhodol, že sťažovateľke priznáva primerané finančné zadosťučinenie v sume 4 000 €, ktoré jej je okresný súd povinný zaplatiť v zmysle § 135 ods. 1 zákona o ústavnom súde do 2 mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu (bod 3 výrokovej časti tohto nálezu). Návrhu na priznanie primeraného

finančného zadosťučinenia nad sumu 4 000 € ústavný súd nevyhovel (bod 5 výrokovej časti tohto nálezu).

41. Vzhľadom na viazanosť okresného súdu právnym názorom ústavného súdu, ktorá vyplýva priamo zo zákona, nepovažoval ústavný súd samostatný výrok, ktorým by okresnému súdu zakázal pokračovať v porušovaní základných práv sťažovateľky, za potrebný, preto ústavnej sťažnosti v uvedenej časti nevyhovel (III. ÚS 331/04, II. ÚS 374/06) (bod 5 výrokovej časti tohto nálezu). Okrem uvedeného ústavný konštatuje, že príkaz uložený okresnému súdu, aby v napadnutom konaní konal bez zbytočných prietáhov, a zákaz pokračovať v porušovaní označených práv (t. j. zákaz nečinnosti) sa obsahovo svojím zmyslom a účelom prelínajú. Inak povedané, „príkaz konať“ svojimi účinkami v predmetnej veci zodpovedá „zákazu byť nečinný“ (porovnaj II. ÚS 392/2017, III. ÚS 274/2018). „Takýto výrok je komplementárny k výroku konať ďalej bez porušovania základného práva alebo základnej slobody. Zmysel tohto výroku spočíva v tom, že zákaz je postačujúci ako jednorazové opatrenie na to, aby orgán verejnej moci (porušovateľ práva alebo slobody) skončil postup, ktorý vedie k porušovaniu ústavnosti.“ (Mazák, J., Gajdošíková, L. autorský článok „Ochrana základných práv a slobôd na základe sťažnosti podľa článku 127 Ústavy Slovenskej republiky“. Právny obzor. 2002, č. 3, s. 191).

VI.2 K bodu 4 výrokovej časti nálezu

42. Ústavný súd napokon rozhodol aj o náhrade trov konania sťažovateľky, ktoré jej vznikli v dôsledku jej právneho zastúpenia v konaní pred ústavným súdom.

43. Podľa § 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti nahradil inému účastníkovi konania alebo štátu trovy konania.

44. Ústavný súd priznal sťažovateľke náhradu trov konania v sume 675,43 € v súlade s vyhláškou Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov

(ďalej len „vyhláška“), a to odmenu za 3 úkony právnej služby podľa § 13a ods. 1 písm. a) a c) vyhlášky (prevzatie a príprava zastúpenia vrátane prvej porady s klientom, sťažnosť podľa čl. 127 ods. 1 ústavy, vyjadrenie z 5. októbra 2020). Ústavný súd vychádzal zo základnej sadzby tarifnej odmeny za jeden úkon právnej služby za rok 2020 v sume 177 € (1/6 výpočtového základu podľa § 11 ods. 3 vyhlášky) a náhrady hotových výdavkov (režijný paušál) za každý úkon právnej služby v sume 10,62 € (1/100 výpočtového základu podľa § 16 ods. 3 vyhlášky), čo spolu predstavuje sumu 562,86 €. Z priloženého osvedčenia o registrácii pre daň z pridanej hodnoty (ďalej len „DPH“) vyplýva, že právna zástupkyňa sťažovateľky je platcom DPH, preto uvedená suma bola zvýšená o DPH vo výške 20 % podľa § 18 ods. 3 vyhlášky a podľa zákona č. 222/2004 Z. z. o dani z pridanej hodnoty v znení neskorších predpisov o sumu 112,57 €, čo spolu predstavuje sumu 675,43 € (bod 4 výrokovej časti tohto nálezu).

45. Priznanú náhradu trov konania je okresný súd povinný zaplatiť na účet právnej zástupkyne sťažovateľky v lehote uvedenej v bode 4 výrokovej časti tohto nálezu (§ 135 ods. 1 zákona o ústavnom súde).

46. V zmysle § 70 ods. 1 zákona o ústavnom súde tento nález nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia poslednému z účastníkov tohto konania pred ústavným súdom.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 28. októbra 2020

Miroslav Duriš
predseda senátu